

Nr 570

Av herr **Hamrin** i Kalmar m. fl., om höjning av anslag till riksantikvarieämbetet, m. m.

(Lika lydande med motionen nr 483 i Första kammaren)

Statsverkspropositionen, bil. 10, redogör för det av antikvarieutredningen avlämnade betänkandet »Antikvitetskollegiet, centralorgan för svensk kulturminnesvård» (SOU 1965:10) rörande Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien, riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m.m. (s. 78 ff).

Utredningen har konstaterat ett trängande behov av upprustning för verket. Klart framhålles i propositionen hur remissinstanserna allmänt anser, att utredningen föreslagit otillräckliga personalresurser för ämbetsverket. De framhåller genomgående behovet av en upprustning av kulturminnesvårdens resurser.

Propositionen redovisar att antikvarieutredningen tillsattes år 1962. Utredningen aktualiserades emellertid redan 1952 och aviserades första gången i statsverkspropositionen till 1954 års riksdag. Under hänvisning till en kommande och en sittande utredning har under en 12-årsperiod personalförstärkningar och anslagstilldelning för verksamheten skett med största försiktighet för att icke föregripa ett utredningsresultat. Just under denna period har samhällsomvandlingen varit som störst och verkets uppgifter ökat snabbare än någonsin. Verket har ålagts en konstlad andhämningspaus.

Konsekvenserna härav är de av utredningen konstaterade stora eftersläpningarna och bristande service till myndigheter och allmänhet. Dessutom har utgifter som rimligen är verkets lagts på andra samhällsorgan och på enskilda. Detta är ett provisorium som inte kan fortsätta.

På personalsidan föreslår departementschefen förutom inrättandet av en museidirektörstjänst endast ett anslag av 70 000 kr. att fördelas på de enligt hans uppfattning mest aktuella personalförstärkningarna: 1 förste expeditionsvakt, 1 biblioteksbiträde, 1 laboratorieassistent, 1 reklamkonsulent och 2 kanslibiträden. Medlen beräknas därtill kunna tagas i anspråk för renskrivning av fornlämningsregistret. Att detta register, som redovisar landets alla lagskyddade fornlämnningar, icke har renskrivits får i hög grad den följd att utgifter lägges på andra myndigheter och på enskilda förutom att ständiga förfrågningar och partiella utskrifter i onödan belastar verkets personal. Registret bör renskrivas och utgivnas i tryck innan det

nuvarande materialet, fältanteckningar i blyerts, är bortnötta, oläsliga och värdelösa. Med hänsyn till behovet av registret vid samhällsplaneringen och den inskränkning i äganderätten, som fornlämningarnas lagskydd innebär, måste detta anses vara en statlig angelägenhet. Många miljoner har redan genom riksdagsbeslut lagts ner på att upprätta detta register. Det bör räddas. En kansliskrivartjänst i A 11 bör inrättas på riksantikvarieämbetets fornminnesinventering.

För inrättandet av dessa i propositionen angivna tjänster och arvodesmedel krävs utöver de föreslagna 70 000 kronorna ytterligare 66 392 kr.

Mycket angelägna tjänster utöver de av departementschefen angivna är en ny antikvariatjänst vid byggnadsminnesavdelningen och en förmanstjänst på Björkö vid fornminnesavdelningen. Antikvariatjänsten behövs för de skyldigheter som ålagts verket enligt lagen den 9 december 1960 om byggnadsminnen för byggnadsinventering och registrering. Förmanstjänsten kan icke undvaras för vården av kronans fastigheter på Björkö. Som en motsvarighet till de av riksdagen 1909 beslutade inköpen av 9 områden för nationalparker, inköptes genom riksdagsbeslut 1912 och 1914 omkring 140 hektar på Björkö i Mälaren. För att tjäna sitt ändamål kräver denna kronans fastighet skötsel. Den besöks av 30 000—40 000 personer sommartid. En förste förmanstjänst bör inrättas i A 11.

En höjning av det av departementschefen föreslagna anslaget med 119 676 kr., avrundat 120 000 kr., är erforderligt för inrättandet av dessa angelägna tjänster jämte de av departementschefen anvisade. Löneanslaget bör uppräknas med detta belopp till 190 000 kr. (70 000 + 120 000).

Sakanslagen släpar av samma anledning efter på motsvarande sätt. De föreslagna höjningarna täcker icke på långt när behoven, i flera fall icke ens de stegrade kostnaderna. De räcker ej till att tillmötesgå det allmännas berättigade krav på kulturminnesvården, än mindre att svara mot de krav på ökade insatser, som samhällets omdaning med ofrånkomlig automatik skapar.

Byggnadsminnesvården kräver nu en väsentligt ökad statlig insats, om icke oersättliga värden skall förspillas. Såväl de kyrkliga som profana byggnadsminnena drar kostnader som församlingar eller enskilda i många fall icke längre kan bära. Särskilt bör understrykas det i olika sammanhang omvittnade starka behovet av stöd åt ekonomiskt svaga församlingar, vilka har ansvar för underhåll av konst- och kulturhistoriskt särskilt märkliga kyrkor. Sådant stöd utgår f. n. genom riksantikvarieämbetet men behöver väsentligt utökas. De betydande fornminnesområden av omistlig karaktär, som landet äger, måste vårdas. Detta är en ofrånkomlig statlig uppgift. Markägare är enligt fornminneslagen icke skyldiga att bestrida kostnaderna härför. Här har nu det moderna jordbruket helt borttagit den automatiska vård som dessa minnesmärken sedan gammalt erhållit genom att de utnyttjats för bete och slätter.

Dessa stora frågor kan icke längre skjutas på framtiden. Statsutskottet framhåller också i sitt yttrande förra året i dessa frågor — utlåtande nr 8 år 1965 — »att det är ytterst önskvärt att statliga medel ställs till förfogande för fornminnes- och byggnadsminnesvård i en omfattning som medger ökad aktivitet. Även om andra medel står till buds för sådan verksamhet är de ändamål som skall stödjas genom detta anslag många och angelägna. Detta kommer bl. a. till synes i ett flertal motioner med förslag om en ytterligare höjning av anslaget. Bedömningen av vilka uppgifter inom fornminnes- och byggnadsminnesvården som bör prioriteras bör enligt utskottets mening ankomma på vederbörande myndighet. Utskottet vill emellertid uttrycka en förhoppning att önskemålen om ökning av de samlade resurserna på detta område uppmärksammas i kommande budgetprövningar».

För att verket skall kunna fungera tillfredsställande erfordras ökade personella resurser och ökade sakanslag; en upprustning bör ske successivt.

Under återopande av vad ovan anförts hemställer vi,

att riksdagen måtte besluta

I. att under punkt B 34 anslaget för budgetåret 1966/67 till biträdespersonal och arvodesmedel i avlöningsstaten höjes med 120 000 kronor utöver föreslagna 70 000 kronor,

II. att anslaget under punkt B 39 till vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken höjes med 100 000 kronor till 525 000 kronor,

III. att i övrigt beakta vad i motionen anförts.

Stockholm den 26 januari 1966

Mac P. Hamrin

i Kalmar

Einar Larsson

i Borrbý

Olof Johansson

Astrid Kristensson

Erik Tobé

Blenda Ljunqberg

Bengt Börjesson

i Falköping

Nr 571

Av herr **Hansson** i Skegrie, om höjt anslag till Internationella livsmedelsprogrammet.

(Lika lydande med motion nr 292 i Första kammaren)

Stockholm den 26 januari 1966

Nils G. Hansson

i Skegrie